

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟ ΚΥΚΛΟ ΣΠΟΥΔΩΝ

Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και Διδακτορικές Σπουδές

Με το παρόν σχέδιο νόμου επιχειρείται να ρυθμιστεί το πεδίο των προγραμμάτων που παρέχονται από τα ελληνικά ΑΕΙ σε επίπεδο μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και οι όροι υπό τους οποίους διεξάγεται η έρευνα στο πλαίσιο εκπόνησης διδακτορικής διατριβής.

Στόχος της νομοθετικής παρέμβασης είναι να περιγραφούν οι ακαδημαϊκοί όροι και οι λειτουργικές προϋποθέσεις που θα διασφαλίσουν υψηλής ποιότητας μεταπτυχιακές σπουδές, καθώς η έκρηξη ίδρυσης ΠΜΣ την τελευταία δεκαετία δημιούργησε ένα εν πολλοίς άναρχο τοπίο, με μεγάλη ανομοιογένεια στη δομή, το επίπεδο και τη χρήση των πόρων των προγραμμάτων αυτών. Η διαδικασία έγκρισης των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών μετέρχεται πλέον στάδια τα οποία απαιτούν ενισχυμένες πλειοψηφίες από τα αρμόδια όργανα διοίκησης των Τμημάτων και των Ιδρυμάτων, προστίθενται δε αυστηροί όροι διαφάνειας ως προς τη διαχείριση των οικονομικών, με υποχρέωση ανάρτησης των αναλυτικών στοιχείων των οικονομικών απολογισμών. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις λαμβάνεται επίσης πρόνοια για την κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στο κοινωνικό αγαθό της παιδείας για όλους τους πολίτες και ειδικότερα η δυνατότητα πρόσβασης στις μεταπτυχιακές σπουδές φοιτητών περιορισμένης εισοδηματικής ικανότητας, καθώς καταγράφηκε έντονα το φαινόμενο επιβολής υψηλών διδάκτρων, δημιουργώντας έτσι συνθήκες μιας μη συνταγματικά ανεκτής εμπορευματοποίησης στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης. Συνολικά, το πνεύμα του νομοσχεδίου διατρέχει η δημιουργία και διεύρυνση του Ενιαίου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας με τη σύμπραξη επιστημόνων όλων των πεδίων (καθηγητών Πανεπιστημίων, ΤΕΙ, ερευνητών, διδασκόντων) της ημεδαπής και της αλλοδαπής, η ενίσχυση της εξωστρέφειας και η υποστήριξη της διεθνοποίησης.

Ενδεικτικά, στο σχέδιο νόμου προβλέπεται ρητά η δυνατότητα ίδρυσης προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών μόνο σε αυτοδύναμα τμήματα, το δε περιεχόμενο των προγραμμάτων πρώτου και δεύτερου κύκλου οφείλει να διαφοροποιείται ουσιωδώς. Το Τμήμα στο οποίο ανήκει το ΠΜΣ θα πρέπει να είναι σε θέση να καλύψει διδακτικά κατά πλειονότητα τον κορμό της ειδίκευσης. Το σχέδιο ίδρυσης του ΠΜΣ συντάσσεται από τη Συνέλευση με ειδική πλειοψηφία 2/3 επί των μελών της, περιλαμβάνει στοιχεία που εξαντλητικά παρατίθενται στο νόμο και εγκρίνεται από τη Σύγκλητο του Ιδρύματος (ή τη Συνέλευση του ΤΕΙ), με απόφαση που αναρτάται στο διαδικτυακό τόπο του Ιδρύματος και κοινοποιείται στην ΑΔΙΠ. Μεταπτυχιακό έργο μπορούν να αναλάβουν σε ένα ΠΜΣ καθηγητές του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του Ιδρύματος ή άλλων Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, αφυπηρετήσαντες καθηγητές, ερευνητές, διδάκτορες και λοιπές εκ του

νόμου προβλεπόμενες κατηγορίες διδασκόντων, εφόσον λάβουν σχετική εντολή αυτοδύναμης μεταπτυχιακής διδασκαλίας και επίβλεψης μεταπτυχιακών εργασιών από τη Συνέλευση του Τμήματος με απόλυτη πλειοψηφία επί των μελών της. Με υπουργική απόφαση ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή των εξ αποστάσεως ΠΜΣ.

Η χρηματοδότηση των ΠΜΣ προέρχεται από τον προϋπολογισμό του ΑΕΙ που είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό τους ή από το ΥΠΠΕΘ, το οποίο καθορίζει προϋποθέσεις και κριτήρια ποιότητας για προγράμματα που εντάσσονται σε τομείς προτεραιότητας σύμφωνα με σχετική εισήγηση του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας. Πηγή χρηματοδότησης μπορούν ακόμη να είναι δωρεές, παροχές, κληροδοτήματα, χορηγίες φορέων, ερευνητικά προγράμματα, ευρωπαϊκοί πόροι, κ.α. Σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις που οι ανωτέρω πηγές δεν επαρκούν για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων, μπορεί να προβλέπεται καταβολή εκ μέρους των φοιτητών τέλους εγγραφής. Το ποσό του τέλους εγγραφής δεν υπερβαίνει σε καμία περίπτωση το τριπλάσιο του εκάστοτε νομοθετικά οριζόμενου κατώτατου ακαθάριστου μηνιαίου μισθού. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου ή τη Συνέλευση του ΤΕΙ με ειδική πλειοψηφία 2/3 και προϋποθέτει την ειδικά αιτιολογημένη και διεξοδικά τεκμηριωμένη πρόταση της Συνέλευσης του οικείου Τμήματος. Με την ίδια πλειοψηφία προσδιορίζονται οι αμοιβές των καθηγητών που συμμετέχουν σε ΠΜΣ, με ανώτατο όριο απολαβών το 20% των ακαθάριστων αποδοχών της βαθμίδας τους και υπό την προϋπόθεση ότι έχουν συμπληρώσει τις εκ του νόμου προβλεπόμενες διδακτικές τους υποχρεώσεις, στις οποίες εμπίπτει μια τουλάχιστον εβδομαδιαία διδασκαλία σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Στην περίπτωση επιβολής τέλους εγγραφής διαβιβάζονται τα πλήρη και αναλυτικά στοιχεία του προϋπολογισμού στον αρμόδιο Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και η ίδρυση του ΠΜΣ πραγματοποιείται μετά από τη δημοσίευση της υπουργικής απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές οφείλουν να ανανεώνουν την εγγραφή τους κάθε ακαδημαϊκό εξάμηνο και μπορούν να προβαίνουν σε προσωρινή αναστολή σπουδών ή να τίθενται σε καθεστώς μερικής φοίτησης εφόσον είναι εργαζόμενοι. Για κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή ορίζεται Σύμβουλος Σπουδών ο οποίος επιβλέπει την ερευνητική πρόοδο και υποβάλλει έκθεση αξιολόγησης. Ο ανώτατος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο της προβλεπόμενης διάρκειας σπουδών. Κάθε φοιτητής μπορεί να επανεγγραφεί ή να αντικαταστήσει μεταπτυχιακά μαθήματα στα οποία δεν έλαβε προβιβάσιμο βαθμό, σύμφωνα πάντα με τις ειδικότερες προβλέψεις του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών. Οι διπλωματικές εργασίες αναρτώνται στο διαδικτυακό τόπο του Ιδρύματος.

Όσον αφορά τον τρίτο κύκλο σπουδών, ρητά αναφέρεται ότι οι διδακτορικές σπουδές παρέχονται δωρεάν και οργανώνονται σε αυτοδύναμο Τμήμα Πανεπιστημίου, στο οποίο λειτουργεί ΠΜΣ. Ο υποψήφιος που ενδιαφέρεται για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής μπορεί να υποβάλει αίτηση σε δυο περιόδους ανά

ακαδημαϊκό έτος που ορίζονται με τον Κανονισμό Διδακτορικών Σπουδών. Ο αιτών επιλέγει τον προτεινόμενο ως επιβλέποντα και υποβάλλει στο Τμήμα αδρά τεκμηριωμένο σχέδιο διδακτορικής διατριβής, στην ελληνική και μία ακόμη γλώσσα της προτίμησής του. Η Συνέλευση εγκρίνει ή απορρίπτει την αίτηση μετά από εισήγηση ειδικά προς τούτο συγκροτημένης επιτροπής και λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη του προτεινόμενου ως επιβλέποντος, ενώ σε ειδικές περιπτώσεις μπορεί να αποφασίσει την υποστήριξη της πρότασης ενώπιον τριμελούς επιτροπής ειδικών.

Δικαίωμα επίβλεψης διδακτορικής διατριβής έχουν οι μόνιμοι καθηγητές του οικείου πανεπιστημιακού τμήματος. Εντολή επίβλεψης διδακτορικής διατριβής μπορεί ακόμη να παρέχεται από τη Συνέλευση του Τμήματος, μετά από σχετική εισήγηση επιτροπής ειδικών και με πλειοψηφία 2/3 επί των μελών της, η οποία στη συνέχεια επικυρώνεται από τη Σύγκλητο του Ιδρύματος με την ίδια πλειοψηφία, όταν πρόκειται για μόνιμους καθηγητές ΤΕΙ ή διδάκτορες ερευνητές Α', Β' ή Γ' βαθμίδας. Επιβλέπων που δεν είναι μέλος της Συνέλευσης του Τμήματος μπορεί να μετέχει με δικαίωμα λόγου σε θέματα που αφορούν τη διατριβή. Καθηγητής ή ερευνητής μπορεί να επιβλέπει έως τρεις νέους υποψήφιους διδάκτορες ανά ακαδημαϊκό έτος και πάντως όχι περισσότερους από δέκα υποψήφιους διδάκτορες ταυτοχρόνως.

Οι υποψήφιοι διδάκτορες ανανεώνουν υποχρεωτικά την εγγραφή τους κάθε ακαδημαϊκό έτος. Προϋπόθεση για την ανανέωση της εγγραφής είναι η υποβολή εκ μέρους του υποψήφιου διδάκτορα αναλυτικού υπομνήματος προς την τριμελή επιτροπή για την πρόοδο της διδακτορικής του διατριβής. Η συμβουλευτική επιτροπή συντάσσει με τη σειρά της έκθεση προόδου (με δυνατότητα να υποβάλλονται από τα μέλη και ξεχωριστές εκθέσεις), με την οποία αποτιμά την πρόοδο της εργασίας του Υ.Δ. και την ανταπόκρισή του στις προβλεπόμενες από τον Κανονισμό υποχρεώσεις. Ο Υ.Δ. συμμετέχει σε εργαστήρια ή σεμινάρια που υποστηρίζουν τη διδακτορική έρευνα, σε συζητήσεις επί ερευνητικών ζητημάτων, κλπ. Η Συνέλευση εξετάζει σε συνεδρίασή της εντός του Χειμερινού Εξαμήνου το σύνολο των υποβληθεισών εκθέσεων προόδου και εκδίδει συνοπτικό συγκεντρωτικό υπόμνημα για την πρόοδο του συνόλου των εκπονούμενων διδακτορικών διατριβών στο Τμήμα.

Η συμβουλευτική επιτροπή μπορεί σε συνεργασία με τον Υ.Δ. να τροποποιεί και να οριστικοποιεί τον προσωρινό τίτλο της διατριβής, ενώ μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής αποδέχεται ή απορρίπτει αίτηση του υποψηφίου για δημόσια υποστήριξη. Κατά τη διαδικασία της υποστήριξης της διατριβής, η εξεταστική επιτροπή επισυνάπτει στο πρακτικό σημείωμα έκφρασης γνώμης το οποίο καταχωρίζεται στον ατομικό φάκελο του υποψηφίου. Με ομοφωνία των επτά μελών μπορεί να απονέμεται η εύφημος μνεία «Μετ' Επαίνου» σε διατριβή που βαθμολογήθηκε με Άριστα και η σύντομη δικαιολογητική έκθεση που συντάσσεται συνοδεύει την ανάρτηση της διατριβής στον διαδικτυακό τόπο του οικείου Ιδρύματος.

Οι υποψήφιοι διδάκτορες διατηρούν μέχρι πέντε πλήρη ακαδημαϊκά έτη από την εγγραφή τους όλα τα δικαιώματα, τις παροχές και τις διευκολύνσεις που προβλέπονται για τους φοιτητές του δεύτερου κύκλου σπουδών. Μέχρι και ένα έτος

μετά την ολοκλήρωση της διδακτορικής διατριβής διατηρούνται τα δικαιώματα πρόσβασης, δανεισμού και χρήσης των ηλεκτρονικών υπηρεσιών των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών.

Στον διαδικτυακό τόπο του Τμήματος αναρτώνται, στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα, οι τίτλοι των εκπονούμενων διδακτορικών διατριβών, τα ονόματα των υποψηφίων διδασκάλων, τα μέλη των συμβουλευτικών επιτροπών και τα ονόματα των καθηγητών ΤΕΙ και ερευνητών στους οποίους έχει δοθεί εντολή επίβλεψης διδακτορικής διατριβής.

Τα Τμήματα μπορούν υπό τους όρους του παρόντος σχεδίου νόμου να συνεργάζονται με αναγνωρισμένα ομοταγή ιδρύματα της αλλοδαπής για την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών με συνεπίβλεψη, καθώς και να προκηρύσσουν θέσεις υποψηφίων διδασκάλων σε θέματα ή ερευνητικά πεδία προτεραιότητας.